

МИКОЛА ДАНЬКО

СССР

Взяниця народів
(URSS — CARCEL DE LOS PUEBLOS)

ВИДАННЯ ДРУГЕ

УКРАїнське видавництво
«ПЕРЕМОГА»
Буенос Айрес
1947

МИКОЛА ДАНЬКО

СССР

В'язниця Народів

Другий наклад.

*Проект зі збереження
інтелектуальної спадщини
української еміграції*

bohuslavskyj@i.ua

Українське ~~видавництво~~

«ПЕРЕМОГА»

Буенос Айрес

— 1947. —

Права застережені.

Основою кожного поневолення примусу і визиску в державах, що тримають в своїх межах кілька націй, є національне поневолення. Найяскравішим прикладом і доказом цього є ССРСР. Твердження теоретиків большевизму, що лише буржуазія пануючої нації гнобить працівні маси недержавних націй, є наскрізь хибним вже тому, що його позичено у марксизму, який уважає основою кожного суспільства господарські відносини і вирішальним чинником його існування клясову боротьбу. Найкращим доказом хибности теорії марксизму є самий ССРСР, збудований на руїнах старої російської буржуазії, в яким всі форми поневолення й визиску досягли нечуваних і невідомих історії розмірів.

Даремні також і намагання московських противників большевизму довести, що большевицький режим лягає рівним тягарем як на самий московський нарід, так і на поневолені нації. Становище Московщини в межах ССРСР є цілком відмінним від становища чужонаціональних країв. Большевицький уряд є національним московським урядом, кожна ж нація заслуговує на такий уряд, який вона має, але ніяка нація не заслуговує в засаді на панування чужого уряду над собою, яким є кожний московський уряд для чужонаціональних країв ССРСР. Навіть тойже самий, беручи кількісно, примус і визиск — а в дійсності він ніколи і ніде не буває тим-же самим — який терплять поневолені нації ССРСР і московський

нарід, якісно є наскрізь відмінним. Результати примусу і визиску московського народу уживається на потреби московського імперіялізму, для здобуття нових територій з новими мільонами невільників. Поневолення ж чужих націй Московщиною несе їм лише рабівниче використання природних скарбів їх земель, нищення кожного їх національного майна на користь московського імперіялізму і далі скріплення їх кайданів.

В дійсності ж, як будемо бачити понище на основі самих советських статистичних даних, є становище москвинів в СРСР без порівняння кращим ніж становище кожної з поневолених націй. Перед усім не можна властиво говорити про поневолення невільників з діда й прадіда, якими були завжди москвини від найдавніших часів їх держави. В масах московської нації не існує очевидно ані чуття, ані ще менше поняття волі, як і в цілій московській історії даремно було б шукати якихось визвольних традицій. Тоді як старо - українські князі тинули в кривавій борні проти татар за волю й незалежність своїх земель, схилились старо - московські князі без ніякого майже опору під татарським ярмом і навипередки стягали данину орді з власних підданців. По занепаді монгольської потуги перебравли московські князі всевладність ханів, а московські народні маси полишилися у віковім невільничстві. В московськiм селянськiм побуті залишилися непорушними до самої жовтневої «революції» ті самі засади і звичаї, які панували колись в князівських і боярських теремах, і коли большевики заступили стару московську общину сельсоветами, а владу найстаршого в родині «большака» владою більших і менших советських і партійних бюро-

кратів, то невільницька психіка московських мас в основі своєї від цього властиво ані трохи не змінилась. Це треба добре знати й пам'ятати і на ніяку московську революцію чи навіть ліберальну еволюцію не числити.

Перед впливами західної культури схилилась московська верхівка остільки ж по рабськи, як і перед татарським ярмом. Не дурно якийсь російський письменник казав, що московська людина складається з двох поверхів, горішнього європейського і долішнього татарського. Природно, що майже нічого з європейської культури московська інтелігенція московському народові передати не спромоглася. Ту безодню, яку витворив Петро I. поміж московською верхівкою та народніми масами, ніколи не було вирівнано. Отже і ніяких народніх рухів московська історія не знає. Повстання Разіна і Пугачова, до яких большевики намагаються дочепити свою «революцію», були козацько - монгольськими виступами проти московської держави і нічого питомого московського в собі не мали.

Від Європи взяла московська верхівка не багато більше того, що було потрібно, щоб дати своїм ордам європейську зброю і військову організацію. Політична структура Росії, на чолі якої стояла Московщина лишалась від доби Петра I. аж до доби Миколи Другого майже без змін. Політична «еволюція» відбувалась майже виключно шляхом палатових революцій, але олігархія як була, так і лишилась основною політичною формою держави.

Означую тут цілком свідомо московський націона-

лізм як імперіялізм з огляду на його специфічні, цілком особливі прикмети. Є це націоналізм, так мовити, поставлений на голову. Коли в державах однонаціональних імперіялізм являється наслідком послідовного розвитку продукційних сил нації і їх поширення поза межі власної держави, то у москвинів навідворот; їх імперіялізм, себ-то визиск поневолених націй, є джерелом і основою їх власного національно - державного життя, підставою їх «національної» єдності, головним елементом їх націоналізму. Досить згадати, що Московщина перетворилась в Росію лише по прилученні України, в значній мірі коштом її матеріальних і інтелектуальних засобів. Московський націоналізм не має в собі нічого творчого, бо не має властиво нічого питомого, власного, соромиться навіть свого історичного імені. Російська доба розвитку московського імперіялізму була добою досягнення і скупчення найрізноманітніших інтелектуальних і матеріальних елементів, як з Європи так і з більш культурних національних осередків в межах власної держави.

Суспільна верхівка держави, так звана інтелігенція і півінтелігенція, нечисленна у відношенні до цілого, а навіть самого московського населення, була досить численною абсолютно, щоб мати свою науку, літературу, мистецтво, отже свого роду культуру взагалі, щоб творити свого рода націю, не в нації, а на безіменній, аморфній етнічно - московській масі та на спинах поневолених націй. Ця маса на безмежній державній території, позбавлена власної національної інтелігенції, а тому й можності нормального національного розвитку, служила і служить первоосновою і опертям московського ім-

періялізму, дає титул для його чинности в межах СРСР і поза ними.

Брак органічного зв'язку поміж московською верхівкою та народними масами є безперечно джерелом московської немочи, але разом з тим, хоч і як дивним це може видаватися, є елементом своєрідної сили московського імперіялізму. Оскільки нація є джерелом моралі, засад, переконань і цілого світогляду її проводу, є московська верхівка вільною від кожного ідеологічного «баласту». Ніякі обов'язки супроти власної нації, ніякі справжні засади, ніяка боротьба внутрішніх суспільно - політичних течій, не стояли ніколи, як не стоять і тепер на перешкоді до московського, скажемо лагідно «імперіялізму». Ідеалізм і революційність московської інтелігенції існують лише в байках, які зручно вмовляється наївним європейцем. Дев'ять десятих частин російських «революціонерів» робилися в зрілім віці найгіршими реакціонерами. Російська «революція» ніколи не переступала меж таємних гуртків по кількох фабриках, ніколи не сягала глибше тонкої горішньої верстви московського народу, ніколи не була справжнім народним творчим рухом. Кожна спроба її провадила нехибно до ще гіршої реакції. Зрештою небезпека втратити панування над чужими націями завжди стримувала московських «революціонерів» повалити самодержав'я, московські соціалні демократи від Плеханова до Леніна були не гіршими «єдинонеделітцями» ніж найгірші чорносотенці.

Московську верхівку як єднала так і єднає далі не відданість інтересам московського народу, а виключно справа московського імперіялізму, тому до неї можуть

належати безсумнівний монгол Ленін, жид Троцький, грузин Сталін, поляк Дзержинський та інші «іногородці» так само добре, як і всякі Калініни, Молотови, Андрееви, Хрущови та інші москвини, що доводять поміж більшовиками нищу спритність московської раси. Цих вартових советської в'язниці народів еднає нерозривно єдина справа, до якої їх покликала російська «революція», справа поневолення чужих націй СРСР. Російська інтелігенція, себ-то московська верхівка, дарувала все царському уряду і терпіла все, абсолютизм, некультурність, всі заборони, переслідування, пониження, але не могла дарувати лише одного, поразки московського імперіялізму на полі бою та втрати панування над чужонаціональними краями Росії, що скинули з себе кволу владу Мілюкових і Керенських і проголосили свою державну незалежність. За ці поразки було знищено без милосердя цілу стару царську дворянсько - бюрократичну та «буржуазну» верхівку і заступлено її новою, більшовицькою. В боротьбі за повне підбиття чужих націй виступили більшовики як справжні «батьки батьківщини» і дістали фактично уповноваження на найбільш нелюдські чини і засоби. Про революцію в європейським розумінні цього слова не могло бути розуміється й мови. Прихильників Керинського було зліквідовано влестиво протягом кількох годин добре відомими засобами славнозвісних палястових революцій. «Громадянська» війна проти Колчака і Денікіна була війною поміж новим більшовицьким і старим царським проводом московського імперіялізму підтримуваного західними великодержавами. Нарід, себ-то тупі московські маси, ставився до цієї війни досить байдуже, і брав участь що

найбільше в грабуванні та масакрованні зненавиджених «панів». Війна проти України розпочалась же, як відомо, негайно по більшовицьким перевороті, і її провадили найбільш солідарно, як нові більшовицькі, так і старі царські імперіялісти.

Свідомо чи несвідомо, це питання інше, але на Московщині було витворено цілковитий суспільно - політичний хаос і збуджено найбільше дикунство для того, щоб перенести їх на Україну та до інших визволених націй, щоб несамовито демагогічними кличами зруйнувати там новостворений національний лад і поновно поневолити їх. Мета московського імперіялізму лишилася при тім незмінною, бо він є самоціллю, метою для самого себе, але змінилися основні його методи і засоби, бо на місце царської прийшла більшовицька олігархія. Царське поневолення було поверховним, більшовики ж намагаються дістатися до глибин народніх мас поневолення націй; царський уряд обмежувався здушенням виявів їх національно - культурного і національно - політичного життя, більшовицький же уряд намагається зруйнувати також і всі господарські і суспільно - політичні основи життя кожної нації, тому не маючи ані шкіль, ані преси під царським режимом зростає український нарід чисельно рівнобіжно з самим московським народом, маючи ж «самостійну» УССР втрачає Україна мільйони своїх найкращих дітей.

Не маючи змоги дати у вузьких рямах цієї праці навіть у загальних рисах жахливий образ українського життя під московським пануванням, мушу обмежитися зазначенням головних фаз розвітку поневолення й визиску України, не в поперечнім, а продовжнім розрізі

життя окремих верств української нації та окремих ділянок його. Причём мушу зазначити, що в залежності від самого ества та політичної системи московського більшовизму поневолені нації мусять пристосовуватися до потреб і форм життя панівної «нації», як це було в Польщі, Румунії чи ЧСР, а навідворот Московщина мусять пристосовувати своє суспільно - політичне життя до потреб поневолення чужих націй з Україною на чолі. Не Московщина, як будемо бачити з багатьох прикладів понище, а Україна була й лишається лабораторією всіх найбільш нелюдських «реформ» московського уряду. Провідна роля України поміж всіма поневоленими націями ССРСР і її вирішальне значіння для остаточного висліду боротьби цих націй проти Московщини разом з майже цілковитою тотожністю централізаційно - асиміляційної політики московського уряду на всіх чужонаціональних землях дозволяють на загал обмежитися українськими прикладами життя в советській в'язниці народів.

Як цілу большевицьку «революцію», так і всі «реформи» спрямовано в засаді на поневолення і визиск чужих націй ССРСР. Не можна сказати, щоб большевики не шукали ніколи нових шляхів до московського імперіялізму в межах ССРСР у відносинах до цих націй. Їх шукалося по катастрофальних наслідках першої доби воєнного комунізму рівнобіжно в різних ділянках господарського, суспільного й національного життя. Найповажнішим з цих намагань була «Нова Економічна Політика», що тривала лише кілька років і спричинила, справді дуже коротке піднесення добробуту цілого, а втім і українського селянства, що дістало для своєї пра-

ці велику земельну посілість. Доба НЕП-и була разом з тим і добою славнозвісної українізації. Чим вона кінчилась, загально добре відомо. Опертий на середнім селянстві український рух осягнув в короткім часі такі небезпечні для цілоти ССРСР розміри, що московський уряд обірвав раптово НЕП і повернув різко назад до найбільш дикунських форм воєнного комунізму, в супроводі якого відбувалась колективізація хліборобства. Головною метою цієї панічно приспішеної і тому незвичайно руйніницької колективізації було зруйнувати всі основи національних самостійницьких рухів, що спиралися в значній мірі на відносно незалежні селянські господарства.

Запровадження колхозів було зворотною точкою у відносинах поміж Московщиною та поневоленими націями, воно поклало остаточню кінець плянам і надіям московського уряду «порозумітися» з поневоленими націями, себ-то схилити їх до співробітництва на користь московського імперіялізму. Геройський опір українського селянства колективізації, що висловився між іншим в розпучливім нищенні худоби, спроводив внутрішню політику московського імперіялізму на той фатальний похилий шлях примусу, визиску і терору, яким він прямує й тепер. Надії московського уряду зломити опір селянства українського та інших чужих націй не справдилось, боротьбу було перенесено до самих колхозів. Відносно того, яких страшних жертв вона коштувала українську націю в часі голоду 1932-33 рр. та пізнішш, дає деякі вказівки навіть сама советська статистика. Дня 7 жовтня 1932 р. заявив в одній з своїх промов тодішній «президент» УСССР Петровський, що населення Ук-

раїни виносить 32.122.000. Той же самий Петровський подав 7 листопада 1934 р. до відома, що це населення числило з кінцем 1933 р. лише 31.686.000. До абсолютного зменшення населення треба розуміється додати природний приріст, що виносив в попередніх роках пересічно 622.666 та невпинну іміграцію москвинів на Україну. Але голод лютував на Україні і в пізніші роки по колективізації. В кінці 1933 р. заявив Косіор, що в українських школах вчать 5 мільонів дітей, а в грудні 1935 р. подав до відома Постишев, що протягом шкільного року 1934-35 до шкіл на Україні ходило лише — 4.685.000 дітей.

Ніщо інше як опір чужонаціонального селянства спонукав московський уряд перевести приспінену, безглуздо - пересадну «індустріялізацію хліборобства», щоб заступивши тяглову худобу тракторами та іншими кошовними машинами, узалежнити цілком національні села від московських осередків по містах, і національні республіки від московського центру. Що це опору чужонаціонального селянства не зломило, знаємо з самої советської преси, але знаємо також, що ця «індустріялізація» робила советське хліборобство дуже непоплатним і не піднесла його видайности навіть на рівень з перед світової війни. В однім лише 1935 р. дістали советські Машино - Тракторні Стації 1.600.000.000 руб. державних субвенцій. При тім було обчислено, що змеханізоване таким чином хліборобство могло б бути неплатним не раніш, як пересічний збір збіжжя з гектара виносиле 22 куб.-метр. Але за минулих 5 років індустріялізація росла безмірно більше ніж пересічна урожайність, як зріс і пасивний та чинний опір колхозників.

Щоб зменшити його та заохотити колхозників до пильнішої праці на колхозних ланах, проголосив уряд з великим демагогічним гаслом урочисте наділення колхозних родин дрібними прихатніми кавалками ґрунту на «вічне особисте користання» з правом плекати кілька штук худоби. Але ця нікчемна карикатура НЕП-и мала на Україні, Північній Кавказі, на козацьких і чужонаціональних землях взагалі, якраз противні наслідки. Колхозники заходилися тут збільшувати всіма правдами й неправдами свої особисті кавалки, багато з них почали займатися переважно своїм хоч і дуже дрібним, але «власним» господарством і занедбувати ще більше колхозну працю. В початку 1939 р. було переміряно з великими витратами сил і засобів прихатні особисті ґрунти, позменшувано їх, розпочато загальну нагінку на їх власників з метою примусити їх «добровільно» зректись «вічної власности» і обкладено даниною приватне плекання худоби всупереч найбільш формальним приреченням московського уряду. Більш менш одночасно було зліквідовано й хуторські господарства на Україні та Білоруси, покликаючись на те, що вони «стримують культурний розвиток» колхозників відокремлених хуторів. Частину хуторян було загнано до сусідніх колхозних сел, а частину виселено за Урал. В пресі було принагідно повідомлено, що ті, які хочуть мати великі прихатні ґрунти, навіть до 5 гектарів, мають перенестися до «багатоземельних» районів на Сибір.

Вже в літі, а особливо в осени 1939 р. виявився цілком яскраво плян московського уряду зігнати принаймні поважну частину українського селянства з його прадідівської землі та заслати до Сибіру та Туркестану, а

саме коли було постановлено урядити при кожному колхозі фарми плекання худоби. Вже в попередні роки перед тим худоба почала формально «їсти» людей на Україні. На основі самої советської статистики, якої тут не наводжу за браком місця, зріст числа худоби тут був без порівняння більший ніж в самій Московщині, хоч число українського населення катастрофально падало, як будемо бачити з загальної порівняльної таблиці. В осени 1939 р. заявив Хрущов на зборах «знатних» керманців фарм худоби з справжнім московським цинізмом, що коли худобі бракує паші на зиму, то колхозники мають дістати приблизно о 2 кг. збіжжя менше за день праці та віддати його на годівлю худоби. При цій же нагоді порадив він будувати стайні беручи будівельний матеріал зі збурених хат тих колхозників, «які переселяються до багатоземельних» районів за Уралом.

Вибух європейської війни і спричинений ним раптовий зріст потреб большевицької армії щодо жижи, перед усім мяса, та вовни і шкіри для виробу уніформ надав особливо жорстокий характер примусовому урядженні фарм для плекання худоби, перед усім розуміється на Україні та на інших чужонаціональних землях советського півдня. Дещо мусіло терпіти під цим оглядом очевидно й саме московське селянство, але його природні жертви для інтересів московського імперіялізму стягається, як і все, без порівняння лагідніше; коли й московські колхозники мають часом відступити своє місце худобі і вимандрувати до зимніших околиць, то їх переселення відбувається переважно в межах їх етнографічної території, чи на чужу з метою

її московщення під охороною їх національного уряду; тоді як українці чи інші поневолені народи мають мандрувати до чужого ворожого оточення, що утруднює переважно дальшу боротьбу проти московського визиску і утиску.

Вибух же війни причинився в значній мірі до остаточного устійнення відносин поміж Московщиною та поневоленими націями, а перед усім їх селянством. Московський уряд полишив очевидно кожную надію не лише на якесь співробітництво, а й взагалі на якесь впорядковане співжиття, станувши на шлях абсолютного примусу і визиску цілком без огляду на те, які наслідки може це мати для населення. Коли раніше визиск достосовувалося в деякій мірі до того, що колхозники мали, то тепер просто наказується постачати означену кількість збіжжя, городини, олію, льна і коноплі, вовни, шкіри, масла, мяса та інших продуктів плекання худоби з гектара не лише без огляду на те, що самим колхозникам лишається, а й без огляду на те, що вони фактично мають чи можуть мати. Наказані розміри постачання більш менш однакові для цілого простору, як і советські «закони» зрештою однакові для москвина і українця, але способи стягнення вже відповідають планам московського імперіялізму і залежать від сваволі окупаційних урядів, тому вони в межах Московщини і на землях поневолених націй очевидно дуже різні.

З українським та іншим чужонаціональним робітництвом поводитьься московський уряд в засаді не інакше як з селянами. Різниці в способах поневолення і визиску походять перед усім з того, що «пролетаріят» мав

в початку ланування большевиків «упривільоване» становище, бо московський імперіялізм простував до національних мас селянства через більш чи менш змосковщені міста, де вигворювалося й технічні засоби колективізації та дальшої індустріялізації хліборобства, себто закріпощення селянства цим шляхом.

Закінчення колективізації хліборобства було початком наступу московського уряду на робітництво, при чім методи його поневолення на Україні та інших чужонаціональних землях було застосовано відповідно до централізованого й уніфікованого советського ладу, в без порівняння лагідніших формах, і до самого московського робітництва. Поневолення українського робітництва переводилося тим пильніше, що колективізація хліборобства погнала до українських міст та інших промислових осередків маси вивлащеного українського селянства. Після статистики 1926 р. складалось населення українських міст з 47,39% українців, 25,10% москвинів і 22,77% жидів. Цікаві цифри відносно зросту українського елементу по українських містах дав Косіор в своїй промові на конгресі української комуністичної партії в зимі 1934 р., а саме він заявив, що число робітників і службовців української національності в усіх галузях українського господарства виносило в 1928 р. 2 мільйони, а в 1933 р. 4,4 мільйони. Відсоток українців був в:

будівельнім промислі	в 1926. 41, в 1932. 53
копальнях вугля	в 1926. 35, в 1933. 46
металургії	в 1926. 44, в 1933. 53
хемічнім промислі	в 1926. 51, в 1933. 58

Хоч московський уряд і підтримував всіми засоба-

ми іміграцію московських робітників до українських міст, все ж він не спромігся спинити цілком їх національного відродження. Харків мав, наприклад, в 1926 р. лише 38,3% українських мешканців, а в 1933 р. було їх вже 50%. В Дніпропетровську відсоток їх зріс за цей час з 36 на 48.

До повище поданих чисел, які доводять, що майже половину цілого робітництва в українським промислі було або змосковщено раніше, або наслано з Московщини, треба додати, що майже всі краще оплачувані місця в українських підприємствах і установах пообсаджувано москвинами і жидами, масу ж українського робітництва, а спеціально групи його, що наплили до промислу по колективізації, було розташовано по нищих і гірше оплачуваних галузях промислу. Україна ж як була так і лишилась осередком, де вигворювалось найгірші засоби поневолення і визиску для цілого СССР. Досить згадати, що стахановський «рух» започаткував москвин Стаханов в українським Донбасі, і що саме на Україні прибрала ця метода визиску найбільш жорсткі форми. Тут же жінки стахановців «прийшли на поміч своїм чоловікам» і причинились таким чином до запровадження жіночої праці в копальнях, ліярнях криці, нафтовім промислі та в інших галузях, де її в «капіталістичних» державах з причин більш ніж зрозумілих суворо заборонено. Але в СССР, де все найтяжче можна перевалити на плечі поневолених націй, ужиток жіночої праці в промислі осягнув 36% цілого робітництва. Це відбилось розуміється дуже зле на зрості населення, як будемо бачити, спеціально на Україні та по деяких інших національних республіках.

раїні, кінчилися остаточною поразкою всі намагання московського уряду співробітничити хоч би навіть з українськими комуністами. Цілий провід цієї «партії» складається з москвинів, Хрущова, Жукова, Коротченкова, Серова з додатком кількох українських зрадників типу Корнійчука, Гречухи, Задіонченка та інших, що не лише немає, а й не мали ніколи нічого спільного з українською нацією. Отже й ніяким зв'язком між московським урядом та Україною служити не може, а це й було властиво єдиним оправданням для її існування.

Українська школа зробилась в добу Хрущова таким знаряддям інтелектуального московщення, що українських учителів до неї треба призначати примусово. Перед початком шкільного року 1940/41 було видано в Києві зарядження, щоб всі, які кінчили педагогічні заклади, а працюють по інших фахах, зголосилися негайно до учительської праці. Українську мову не переслідують, а просто ліквідується перероблюючи її на провінційальний додаток московської мови. В советських книжках і пресі «українську» мову можна ще пізнати і зрозуміти, але советське радіо промовляє вже такою мовою, що зрозуміти її не знаючи московської мови неможливо. Зрештою це можна навіть витати, бо нерозуміння мови боронить українські маси в деякій мірі перед комуністичною пропагандою.

Майже одночасно з фактичною ліквідацією комуністичної партії України та інших поневолених націй СРСР було устійнено остаточно й загально - советський політичний апарат, «сталінську» конституцію національного поневолення, ухвалену на 8-мім надзвичайнім з'їзді в кінці 1936 р. Вона проголошує СРСР «соціаліс-

тичною державою робітників і селян» але не націй, чим касує навіть формально федеративний характер советської вязниці народів. Арт. 19 її твердить, що закони СРСР мають однакову важність на терені всіх союзних республік, а арт. 21 постановляє, що кожний громадянин союзної республіки є громадянином СРСР і навідворот. Отже «самостійна союзна республіка» не має навіть формально права якогось швейцарського кантона видалити з своїх меж небажаного громадянина іншого кантону, наслідком цього до України напливають москвини та позаукраїнські жиди, а українських робітників і селян можна засилати вільно за Урал. Арт. 18 стверджує, що територія союзної республіки не може бути зміненою без її згоди. Це не перешкодило розуміється ані трохи московському уряду розбити Закавказьку Федерацію на три республіки, Грузію, Азербейджан і Арменію, бо їх солідарність навіть і поза межами СРСР показалаь йому небезпечною. Але без згоди Московщини не тільки ні одна з національних автономних республік не може виступити зі складу РСФСР, а й не можна відокремити від неї території з українською більшістю населення, що сусідують з Україною. Що до арт. 17, який дозволяє кожній союзній республіці виступити зі складу СРСР, то він має надто оперетковий характер, щоб про нього можна було поважно говорити.

Хоч в советськiм «парляменті» не лише якоїсь опозиції, а навіть і звичайного стримання від голосовання ніколи не було і не може бути, подбали автори сталінської конституції про те, щоб змайоризувати в Раді Національностей представниками РСФСР представників

інших союзних республік. До Ради Національностей посилає, як відомо, кожна союзна республіка 25 представників, кожна автономна іл, автономна область — 5, і кожний національний округ 1 представника. Тим часом РСФСР мала 17 автономних національних республік, 19 областей і 5 країв. УСРСР мала 1 автономну республіку і 7 областей. Азербейджан — 1 автономну республіку і 1 область, Грузія — 3 автономні області, Узбекистан — 1 АССР, Таджикистан — 1 автономну область, Казахстан — 8 автономних областей. Решта республік окремих територій не має.

Демагогічно - декоративний характер цієї «палати лордів» зраджує вистарчально вже та обставина, що там має «рівне право» і Армения чи Туркменія з якими двома - трома десятками мільйонів населення і Україна з її двома десятками мільйонів мешканців. Фактична участь поодиноких націй є, розуміється, без порівняння менша ніж їх формальна участь не лише в загально - державних справах, а й у внутрішніх справах «власної» республіки.

До загально - союзних наркоматів, себ-то до виключної компетенції Москви належать: оборона, зовнішні справи, зовнішній торг, шляхи получения, звязок, водний транспорт, тяжкий промисл, оборонний промисл, освіта. До «компетенції» наркоматів союзних республік належать: харчевий промисл, легкий промисл, лісова господарка, хліборобство, збіжжєві та скотарські совхози, фінанси, внутрішній торг, судові справи, охорона здоровля і т.і.

Але й поминаючи право загально - союзних наркоматів касувати постанови наркомів союзних республік,

компетенція їх урядів навіть в їх другорядних ресортах є цілком позірною. При надмірній централізації фінансового та й цілого державного апарату «уряди незалежних національних республік» не користаються в дійсности самоуправою не то що якогось швайцарського кантону чи американського стейту, а навіть і не якогось європейського міста. Зрештою, коли б сталінська «конституція» й не була накопиченням юридичних і просто логічних суперечностей і недоречностей, то вже сама наявність національного і суспільно - політичного терору вистарчала б, щоб зробити її негідною комедією.

Як можемо бачити з самого національного складу не лише автономних, а й самих союзних республік, служать вони лише дуже прозорим демагогічним караваном для здійснення цілей московського імперіялізму в межах ССРСР, отже перед усім для московщення поневолених націй. Найменше дбав московський уряд при утворенні цих республік, щоб вони були національними. До того ж не можна забувати, що творено їх було ще тоді, коли московська верхівка мала якісь ілюзії відносно можности більш - менш помірною поставлення чужих націй на службу московського імперіялізму. Особливо яскраво це помітно на «автономних» республіках самої РСФСР, які творять цілком безглузду мішанину різних народів з більшою чи меншою домішкою москвинів. Наприклад Карельська автономна республіка, яку як відомо перенесено навіть до гідности Союзної Фінської - Карельської, бо фінів там поза кількома - сотками прихильників Куусінена взагалі нема, числила після списку людности в 1926 р. 269.734 мешканців, з того

москвинів — 57,08%, карелів — 37,37% й інших 5,55%. Татарська автономна республіка числила 2.594.032, з того татар 44,88%, москвинів 43,13%, чувашів 4,91% і інших 7,08%. Башкирська АССР числила 2.665.836 населення, з того москвинів 39,94%, башкирів 23,48%, татар 17,33% й інших 19,25%. Бурято - Монгольська АССР числила 491.236 населення, з того москвинів 52,68%, бурятів 43,76% й інших 3,56%. Північно - Кавказький край мав населення 8.363.491, з того москвинів 45,93%, українців 37,15% та інших 16,92%.

З цього краю, який в дійсності має зовсім не відносну московську більшість, а козаків, що з москвинами нічого спільного не хочуть мати, виділено кілька національних областей, з яких найбільша після числа населення, чеченська має понад 300.000 мешканців, але понад 3 мільйони українців, що мешкають в цьому краю, не мають не лише якоїсь територіальної, а навіть найзвичайнішої культурної автономії, не мають її і українці, що в числі 1.651.853, замешкують сусідні з Україною смуги центрального чорноземного району, почасти відтяти від України, якою вона була навіть за царських часів після поділу на губернії. Не мають такої автономії і українці, що мешкають в Казахстані в числі 860.822, на Сибіру — в числі 827.536, в районі долиньної Волги — в числі 440.225, в районі середньої Волги — в числі 206.192, і на Далекім Сході — в числі 315.203. Навіть з побіжного порівняння етнографічної і політичної мапи ССРСР видно, що московський уряд не лише не намагався злучити поодинокі нації в межах поодиноких союзних і автономних республік та спрямувати переселення окремих етнічних груп до їх національних

республік, а навідворот, перемішував поодинокі народи і розтинав їх поміж сусідніми республіками додаючи всюди принаймні поважні московські меншини, що панують всюди, як і в більшості спираючись на терор центрального уряду. І це зрештою цілком зрозуміло; великі монгольські, фінські і туранські сполучення народів, що можуть бути небезпечні для цілоти московської деспотії, розбито на дрібніші політичні одиниці і замкнено у вуцких мурах советської вязниці народів, в РСФСР, для їх змосковщення в першу чергу. Варто згадати, що московський уряд заступив старе письмо цих рас, що були культурними вже тоді, коли москвини були ще цілковитими дикунами, спочатку латинкою, а потім ущасливив їх навіть абеткою «великаво русскаво народа». Надзвичайно характеристична для плянів москвощення є лінгвістична статистика дотично «братніх народів» українців і білорусів, до того ж складена в добі розцвіту «українізації» України. Після неї з 7.873.331 українців, що перебували в межах РСФСР лише 5 міль. 276.787 уживали українську мову, а з 637.634 білорусинів уживали рідну мову лише 94.859. Успіхи москвощення українців тут очевидно безмірно перебільшено, бо тим більше, що з цілого їх числа лише 699.331 жили по містах. Українські ж селяни майже всюди живуть окремими селами і мішані подружжя у них трапляються дуже нечасто. При останнім перепису очевидно не лише тих українців, що «своєю мовою не говорять», а й поважну частину тих, що нею говорять, записано просто москвинами. Це тим більше ймовірно, що статистику національностей було оголошено весною цього року, (1942), отже коли по приєднанні західно - українських

земель треба було показати, що українців не є надто багато в межах ССРСР.

«Ідеологія» московщення ані оригінальністю, ані послідовністю чи лише логікою ані трохи не визначається. Основний її аргумент, який зрештою уживали російські соціальні демократи ще в царські часи, є протиставлення суспільного чинника національному і підпорядкування другого першому. З огляду ж на те, що марксизм-ленінізм є неподільним монополем московських можновладців, який їм можна лише жичити, ставиться большевицький «соціалізм» цілком на послуги московсько-імперіалізму, а властиво утотожнюється з ним. «Великий» московський нарід проголошує навіть своє першенство серед «рівних» народів ССРСР, покликаючись на те, що він сотворив большевизм і станув таким чином на чолі «революційного пролетаріату цілого світу». З тої ж самої причини проголошено «геніального і великого» Сталіна Далай-Ламою і «батьком» працівників цілого світу. Право на провід Московщини обгрунтовується таким чином її провідною ролею в світі, себ-то становиться дійсність просто на голову, бо, якраз навідворот, лише поневолення і визиск чужих націй в межах ССРСР дає московській верхівці можливість провадити її руйніницьку акцію в цілім світі.

Другим складником «ідеології» московщення є фікція «советського народу», яку протиставиться «буржуазному націоналізмові» кожної нації ССРСР... за вімком самої московської, яка являється так би мовити квінтесенцією «советського народу». Тотожність поміж московським і «советським» народом виявилась в останніх роках остільки яскраво, що москвинам лишаєть-

ся властиво лише проголосити отверто — советський нарід це ми. Щоб не опинитися без історичного вчора і політичного завтра, мусіла московська верхівка навязати історію советського народу, яку було зрештою розтягнуто на 3000 років назад на наказ самого Сталіна, що скромно зрадив свій патронат «Історії ССРСР» для середніх шкіл, до історії царської Росії, яку самі большевики так старанно зогиджували протягом майже двох десятків років. Отже советська преса з «Ізвестіями» на чолі почала підшивати большевицький уряд до всіх перемог і переможців «деспотичної, реакційної, поміщицької, буржуазної» Московщини і Росії починаючи від Александра Невського і кінчаючи Котузовим, по яким не було вже до кого підшиватися. Ця «історія» ССРСР пасувала до «Короткого Курсу ВКПб» як горбатий до стіни, але це ані трохи не перешкодило цьому останньому, який «державна завдячує» натхненню того ж самого «великого» Сталіна, буги піднесеним на рівень большевицької евангелії видрукованої протягом двох років в числі 16 мільонів примірників і перекладеної на 53 «мови». Хоч вивчення її є обов'язком для кожного советського підданця, але вплив її на поневолені нації очевидно не багато більший зера. Тим більшу саламаху викликають суперечности поміж московським історичним шовінізмом та «комунізмом» в головах самих московських «знатних людей», партійних і «безпартійних» большевиків.

В тіснім зв'язку з несамовитою пропагандою «ідеології» московщення знаходиться переконування чужих націй, що комунізм провадить їх до «добробуту, щасливого і радісного життя». Невпинно підноситься, що національні республіки, які були раніш «царськими ко-

лоніями», зробилися тепер «високо розвинутими промисловими країнами». Ці ж самі твердження використовуються безоглядно і за кордоном. В 1937 році було видано, наприклад, люксовий альбом в кольорах з численними ілюстраціями з життя всіх союзних республік затитулований «Розбудова ССРСР». В нім подано між іншим і понизшу таблицю промислового розвитку поодиноких союзних республік в мільйонах рублів відповідно до цін 1926 року.

	в 1915 р.	в 1936 р.
СФСР Росія	7000	56.000
ССР Україна	2000	14.000
ССР Азербейджан	378	2.054
ССР Білорусь	83	1.413
ССР Узбекистан	269	1.175
ССР Грузія	443	778
ССР Казахстан	51	604
ССР Туркменія	30	214
ССР Арменія	15	180
ССР Таджикистан	1	116
ССР Кіргізія	1,2	114

В цій же виданні зазначено: «РСФСР займає 78% площі цілого ССРСР, більш двох третин площі цілого засіву, остільки ж числа великої худоби і тяжкого промислу . . .» Отже може існувати цілком добре без України, що москвини так палко заперечують. «Україна постачає більше половини цілого камінного вугля ССРСР і 61% цілого чавуну, має 69% всіх ланів цукрових буряків і т.і.» Зріст «добробуту» ілюструється тут зростом внутрішнього дрібного торгу в поодиноких республіках, який в часі поміж 1913 і 1939 рр. мав піднятися

в РСФСР з 10 на 68 мільярдів руб., в Україні з 1,3 на 16,4, в Азербейджані з 161 мільйону на 1899, в Грузії з 151 на 1930, в Арменії з 25 на 513, в Туркменії з 69 на 825, в Узбекистані з 181 на 3447, в Таджикистані з 16 на 604 і в Казахстані з 125 на 2320 мільйонів рублів».

В дійсності ж ані промисловий розвиток ССРСР, ані розвиток внутрішнього торгу не доводять ще ані трохи зріст добробуту населення, навіть поминаючи те, що перед війною Росія мала без порівняння більший вивіз і мала можливість більше купувати за кордоном, а внутрішній торг був незначний, бо село виробляло переважну частину того, що потребувало. Розвиток промислу на землях чужих націй не доводить нічого іншого як безмежний зріст хижачького визиску Московщиною їх природніх скарбів і їх населення. Колхози примушені все віддавати «державі» і все купувати у неї. «Державі» ж це московська верхівка, фактична власниця цілого рухомого й нерухомого майна ССРСР і мільйонів невільників по колхозах і промислових підприємствах. «Буйний розвиток» промислу доводить лише, що ніякий господарський розвиток поневолених чужих земель, не є в стані наситити московське хижачтво, внутрішні й зовнішні потреби московського імперіялізму. Досить мало прикладу: Для «вибору» 1.200.000 місцевих советів в 1939 році потрібна була армія в 7 мільйонів активістів, яку було наказано тримати для постійної пропаганди. Коли ж зважити, що советська армія числить в часі «миру» 2 мільйони мужів, що бюрократія большевицька без порівняння численіша ніж в часі царизму, бо по колхозах, наприклад, сидять пересічно, після посвідчення самої советської преси від 15 до 27% всіх здібних до

праці на адміністраційних посадах, коли додати, що галапасні напів-військові організації оссоавіяхіму, комсомолу та інші, числять кілька міліонів, то можна бачити, що поневолені нації мусять жити таку несчислимому масу визискувачів, що перед нею зникає кожна «капіталістична буржуазія». Але москвини не вдоволяються самим поневоленням та визиском чужих націй, «розвиток промислу» сприяє тому, що маси московські сунуть як сарана на південь зарожуючи залити спеціально деякі менші національні республіки, як будемо бачити з порівняння таблиць населення окремих республік та націй.

ПЕРЕПИС З 17. XII. 1926.

	міст	сел	разом
СССР	26.314.114	120.713.801	147.027.915
Російська СФСР	16.785.189	76.762.807	93.456.996
Українська ССР	5.373.553	23.669.381	29.042.934
Узбекська ССР	1.012.274	3.553.158	4.565.432
Казахська ССР	519.074	5.554.905	6.073.979
Білоруська ССР	847.830	4.135.410	4.983.240
Азербейджанська ССР	649.557	1.664.187	2.313.744
Грузинська ССР	549.221	2.083.187	2.677.233
Таджикська ССР	106.003	926.213	1.032.216
Кіргизька ССР	122.333	879.364	1.001.697
Армянська ССР	167.098	714.192	881.290
Туркменська ССР	136.982	861.172	998.154

ПЕРЕПИС З 17. I. 1939.

	міст	сел	разом	%зрос.
СССР	55.909.908	114.557.278	170.467.187	15,9
Росій. СФСР	36.658.008	72.620.606	109.278.614	16,9
Україн. ССР	11.195.620	19.764.601	30.960.221	6,6

Узбексь. ССР	1.445.064	4.837.382	6.282.446	37,6
Казахсь. ССР	1.706.150	4.439.787	6.145.937	1,2
Білорус. ССР	1.372.522	4.195.454	5.567.976	11,7
Азербей. ССР	1.160.723	2.049.004	3.209.727	38,7
Грузинс. ССР	1.066.560	2.475.729	3.542.289	32,3
Таджик. ССР	251.882	1.233.209	1.485.091	43,9
Кіргиз. ССР	270.587	1.188.174	1.459.301	45,7
Армянсь. ССР	366.416	915.183	1.281.599	45,4
Туркмен. ССР	416.376	837.609	1.253.985	25,6

	Перепис з 12.XII.1936.	Перепис з 17.I.1939.	%до цілого населення
Москвини	77.791.124	99.019.929	58,41%
Українці	31.194.976	28.070.404	16,56%
Білорусини	4.738.923	5.267.431	3,11%
Казахи	3.968.289	3.098.764	1,83%
Узбеки	3.904.622	4.844.021	2,86%
Татари	2.916.536	4.300.336	2,54%
Жиди	2.599.973	3.000.141	1,78%
Турки	1.706.605	2.274.805	1,34%
Грузини	1.821.084	2.248.566	1,33%
Армяне	1.567.568	2.151.884	1,27%
Мордвини	1.340.415	1.451.429	0,86%
Мімці	1.238.549	1.423.534	0,84%
Чуваші	1.117.419	1.228.964	0,81%
Таджики	978.680	1.228.964	0,72%
Народи Дагестану (не було означено в 1936 р. разом		858.371	0,50%
Поляки	616.334	782.905	0,37%
Туркмени	763.940	810.769	0,48%
Кіргизи	762.736	884.306	0,52%

Башкіри	713.693	842.925	0,50%
Удмурти	не було означено в 1936 р. разом		
Ботяки	504.187	408.724	0,24%
Марійці	149.488	481.262	0,28%
Чеченці (Дагестан)	318.522	407.690	0,24%
Молдаване	278.905	260.023	0,15%
Осетини (Дагестан)	272.272	354.547	0,21%
Карельці	248.120	252.559	0,15%
Греки	213.765	285.896	0,17%
Корейці	не було означено в 1936 р. разом		
Естонці	154.666	142.465	0,08%
Каракалпаки	146.317	185.775	0,11%
Латиші	141.703	126.900	0,07%
Калмуки	129.321	134.327	0,08%
Фінлядці Ленінграду	115.234	143.074	0,08%
Болгари	111.296	113.479	0,07%

До цієї порівняльної таблиці треба зауважити, що перепис з 1939 р. переводилося очевидно дуже недбало. Наприклад, незвичайне збільшення марійців можна з'ясувати лише тим, що до них дочислили якусь іншу народність.

Відносно того, що подані числа в більшій чи меншій мірі сфальшовано відповідно до потреб московського уряду, не може бути властиво ніякого сумніву. Зрештою знаємо добре, як робиться «статистику» в державах, де одна нація гнітить інші. Коли перепис населення в 1936 р. мав відносно досить значну наукову цінність, як це ствердили й деякі українські вчені, і як це можна було перевірити на основі розподілу населення

після національності в кожному повіті, то перевести перепису в 1939 р. московський уряд фактично вже не міг, навіть коли б хотів це зробити, бо бюрократичний апарат було вже надто здеморалізовано, як це зрештою довела й попередня спроба перепису, яку нібито ударемнили вороги народу. Чи московський уряд знає самий більше менше справжнє число советського населення, дуже сумнівно, бо й кожний місцевий уряд фальшував на власну руку, але нема ніякого сумніву, що загальне число советського населення безмірно перебільшено.

Тим часом не лишається нічого іншого, як аналізувати подані «офіційно» числа. І треба перед усім ствердити, що московський уряд має сумну відвагу оголосити статистичні данні, які свідчать про справді людожерне гноблення поневолених націй. З порівняння чисел поданих на повище уміщених таблицях можемо бачити, що московське населення зросло протягом 12 років о 27 а чужонаціональне лише о 3 відсотки. Та обставина, що саме українці, нація, що замешкує найбільше родючі землі ССРСР, втратила абсолютно 3 мільйони люду, доводить найкраще, що московський уряд винищує цілком свідомо поневолені нації, а перед усім український народ, що стоїть на чолі їх в боротьбі проти Московщини. Коли б же цих 3 мільйони українців разом з природним приростом за 12 років не було винищено фізично, а лише записано москвинами, то це доводить, що український народ в межах ССРСР поставлено перед вибором, московщитися чи гинути. В кожному разі бачимо, що московський уряд ані трохи не криється з своїм наміром винищити українську націю в той чи інший спосіб. Між «східними і західними» українцями тут не може бути

розуміється ніякої різниці. Не багато краще ведеться й іншим націям в московському ярмі. Казахи, наприклад, нарід, що жив майже виключно з плекання худоби, вигинув приблизно на одну четвортину з цілим належним приростом за 12 років. Але замість тих 870.000 казахів, що вигинули було наслано 942.000 чужого населення, бо число мешканців цієї «щасливої і радісної» республіки навіть трохи збільшилося. Чудодійне збільшення населення деяких кавказьких і середньо-азійських республік вказує головню також на доплив чужого населення, себ-то в першу чергу москвинів. Відсоток «меншин» зріс наприклад в Грузії протягом 12 років з 32 на 36%, в Азербейджані з 26 на 29%. В Узбекистані чуже населення вносить ще найменше 25%. Відносно України нічого певного сказати не можна, бо майже чверть цілого числа українців мешкало поза межами Республіки. В кожнім разі можна думати з огляду на збільшення її населення майже в два мільйони, що ціле абсолютне зменшення українського населення відноситься саме до цієї позаукраїнської частини української нації.

Цинічне проголошення «статистики» національностей в ССРСР доводить виразно, що московський уряд втратив кожную надію на якесь порозуміння з чужими націями і хвалиться отверто перед москвинами досягненням «сталінської національної політики» потребуючи більше ніж колись підтримання всіх сил московського імперіялізму.

Раніш ніж зробити з усіх фактів зазначених повище належні висновки, треба зазначити наступне. З огляду на ество і питомі прикмети московського імперіялізму про якесь рішення справи поневоленних націй в ме-

жах ССРСР не може бути й мови; оскільки ж цю справу може бути рішено лише розподілом ССРСР на його складові національні частини, є вона справою інтернаціональною, а в кожнім разі Нової Європи. Отже остільки тут порушено справу поневоленних націй лише в межах ССРСР, освітлено тим самим лише один її бік, а саме, відносини поміж поневоленими націями та Московщиною в межах самої советської вязниці народів. Другий бік цієї справи обнімає відносини поневоленних і гнобителів до інших держав і націй. Внутрішні «советські» чинники боротьби поміж чужими націями і Московщиною мають остільки значний вплив на ціле політичне життя нашого суходолу, остільки тісно і органічно злучені з ним, що кожна спроба штучного теоретичного відокремлення їх могла б попровадити лише до хибних висновків, оскільки вони мали б бути суцільними і остаточними. Поневолені нації ССРСР мусять провадити боротьбу проти Московщини в кожних умовах, бо вона є боротьбою за їх власне існування, але засоби і методи цієї боротьби мусять бути пристосовані до факту того, що вона робить існування ССРСР поміж іншими державами на довший час неможливим. Але питання про те, що для советської вязниці народів не може бути місця в новій Європі, є іншою темою і тому вимагає окремої праці.

На основі зробленої аналізи самих відносин поміж поневоленими націями та Московщиною в межах ССРСР можна зробити наступні висновки. Московський імперіялізм не є в стані ані порозумітися з поневоленими націями, ані змосковщити їх. Всі намагання московської верхівки впливати органічно на життя поневоленних націй кінчались поразками. Основною причиною цього є

те, що московський імперіялізм не має в собі ніяких творчих елементів. На перешкоді до повстання елементів цього роду стоїть суперечність поміж старо - московськими традиціями і большевицькою диктатурою комунізму потрібного для поневолення чужих націй та поверховного московщення їх горішньої верстви. Симптомами занепаду большевизму є його все виразніший поворот до царського ладу, зростаюча деморалізація большевицької бюрократії, утворення класу большевицького «дворянства», аж до виключення убогої молоді з середніх і високих шкіл, безмірний зріст режиму, примусу і т. д.

Поворот до царських методів поневолення і московщення чужих націй, означає цілковиту поразку всіх дотеперішніх намагань московської верхівки дістатися до народніх мас цих націй, які продовжують невпинно боротьбу проти Московщини. Найкращим доказом цього може бути ціла повінь нових засобів примусу, що впали на них протягом 1940 р. Не зважаючи на всі переслідування, поневолені нації ударемнили всі намагання московського уряду перевести господарську, а тим самим і справжню мілітарну мобілізацію держави. В 23-ту річницю жовтневої революції хвалився Калінін, що вартість советського виробництва збільшилась в порівнанні до минулого року о 12 до 15%. Коли йому навіть вірити, то й тоді така «мобілізація» є нічим в порівнанні до того, що Німеччина, Італія та Японія, отже «капіталістичне оточення ССРСР», майже подвоїли виробництво в деяких галузях воєнного промислу. Прилучення Західної України і Білорусі та утворення 5 нових советських республік не тільки не поліпшили відносин поміж чужими

націями та Московщиною, але навідворот, лише збільшило о 23 мільйони число її ворогів в межах держави, та загострили національну боротьбу в межах ССРСР. Територіяльне поширення ССРСР поруч з занепадом збройної сили Московщини наслідком збільшеного опору поневолених націй мусять спричинити раніше чи пізніше повалення мурів советської в'язниці народів та їх визволення з московського ярма.

